

לאשה

המחיר 4.50 ל"ש

גליון מספר 1477

1975

8/4/1975

בג
השב

— אם את רוצה
— לדעת הכל על —

תעשיית
ההכלות
בישראל

— אם את רוצה
— לדעת הכל על —

הנשים
שנפרדו
מבעליהן
ואיך הן
חיות

— אם את רוצה
— לדעת הכל על —

היפהפיות
המשגעות
של השנה

— אם את רוצה
— לדעת הכל על —

האורגיה
הגדולה
בקולנוע

— אם את רוצה
— לדעת הכל על —
כעסו של
גדי יגול

— אם את רוצה
— לדעת הכל על —

הרבה
הרבה
יותר

↓
המשיכי
לדפדף
בגליון זה

✳
גליון מספר 1477
כ"ז אב תשל"ה
4.8.1975

✳
צילום השער:
סוכנות אי...

לרקודים והכוריאוגרפית הישראלית זאבה כהן (בחמונות) שהתפרסמה בארה"ב, לא הפריעה העובדה שהיא עמדה ללדת ■ היא הדהימה את עולם המחול ביצירתה "ריקוד ההריון"

לרקוד עד לחדר הלידה

ובכן, אפשר לומר שרקדתי עד לתדרי הלידה כמעט. אבל, לא הצלחתי לרקוד בפרימיירה. ה"סיבה? קרני הקדימה את הצגת הבכורה ויצאה לאוויר העולם עשרה ימים לפני הזמן. לכן הצ"סרכתי להיעזר ברקדנית אחרת ואימנתי אותה טוב עד כדי כך, שהיו נשים שיצאו מן ההוי"פעה ועטנו, כי היו משוכנעות, שעוד מעט תלד ממשי, לפניהן על הבמה. אבל לא רק הביצוע היה החלק המרתק בעיני - כי אם גילגולי המחשבות בראשי.

כשהתחלתי לחשוב על הריון כריקוד, ולחפש רעיונות לתנועתיים, ראיתי שהענין לא יצלח כי סוף, הרגשתי צורך לעבוד עם נשים אחרות. הייתי זקוקה לתמיכה, לחלק את ניסיוני והי"גשתי, ביחס לשינויים שחלו בגופי ובעצמי ב"כלל, עם נשים אחרות. וכך התפתח הריקוד ל"טריו. כשהאשה ההרה היא הדמות המרכזית. גם מבחינה צורנית נראה לי הדבר אסתטי: שתי צורות ישרות, ובתווך - צורה קמורה. בעצם המראה הוא על הבמה כבר היתה בעיני חוויה הווייתית נעימה.

מבחינה רעיונית, חשבתי על האשה האחת כמייצגת את השלב הראשוני של ההריון, לפני ההפרייה, ואחר-כך בשלבים הראשונים; האמ"צצית היתה זו שעתידי לעבור את חווית הלי"דה; והשלישית - להוות חיוך לשתי חברו"תיה.

מבחינת פיתוח המחול, הבעתי את רעיון ה"הפרייה, כשהגשם החלו את הריקוד כשהן כ"אילו, "מאכילות" האחת את השנייה בורעים ועוברות בהילוך איטי את הבמה כשהן נע"צרות, מיו פעם, כדי לתת, האחת לשנייה, תמיכה ועזרה. בנקודה מסוימת, עשתה הנערה המעוברת ת"נועה כאילו שחירה מידה ציפורי. חלק מסויים החוויה פרה, הלך ממנה. החל הריקוד. ואז, המעוברת היתה למרכז ההתרחשות על הבמה. היא נחה בשכיבה, כשהאחרות ניגשות אליה, בזו אחר זו, מציעות לה מיטה, דואגות לנוח"תה, מתיישבות לידה, בודקות את הדופק שלה ומאזינות לתנועות הולד שבקריבה. האחת של"כתב את הצידה ושמה אונה צמוד לביטחן של"שתי החברות, גם יחד, עוברות את מה ש"מרחש באותה רגעים בגופה של הילודת. הריקוד מסתיים כמו סופו של הריון אמיתי - כשהגוף באמת הופך לגורם החשוב ביותר, עם כל הכיוונים, הצריזים והשימויות. בודואי שאלת את עצמי, אחרי הלידה, אם המציאות היתה נאמנה לדמיון, ואם

ייתי בעצמי - לעצמי. הייתי רוצה להציג את עצמי כאן, את יצירתי ואת השקפתי האמנו"תית.

חוויה מרתקת

מן הביקורת מסתבר שאחת מתכונות"תניך הבולטות כאמון היא היכולת שלך ל"לסגל את עצמה, כשחקנית, לכל מיני מ"חוויות? בדרך כלל, בשלוחה של רקדנית נמדדת ב"מידת רצונם של כוריאוגרפים להקדיש לה ע"בדות. הצלחתי להרכיב לי ערבי הופעת יחיד, מעבודות של כוריאוגרפים בעלי-ישם, ויחד עם זאת - גם כוריאוגרפיות שלי. זה מעניין או"חי להיכנס לעולם של אחרים ומרתק לתת פ"ר שנינות חדשות לריקוד, כאילו הייתי מוסיקאי המגיש פרטואר של קומפוזיטורים שונים. כ"מובן, שההצלחה נמדדת ביכולת להוסיף, לה"דש, לפרש.

ובכל-זאת, אי אפשר להאשים אותך ברצון להיות כלי משוכלל. את חזרת ו"טוענת, בכל ראיון עיתונאי, בהרצאותיך, בפרשנותך לעצמך - כי לדעתך הנושא החשוב ביותר באמנות הוא האדם. את גם הוכחת זאת, הלכה למעשה, כאשר הע"י מדת את עצמך ואת חווית ההריון הפרטי שלך במרכז כוריאוגרפיה שעשית, ובה הצ"גת על הבמה, בראשונה, רקדנית הרה?

האמנתי תמיד שגוף הוא כסך הכל גוף. א"גלי מאחוריו ישנו ב"אדם. ומאחר שהאדם זה, וכאשר הייתי בהריון היה זה בעיני אחת החוויות האנושיות המרתקות והמרגשות ביותר שחוויתי מעודי - הרגשתי צורך לבטא זאת בביטוי אמנותי. ההריון לא רק שימש אותי כ"אשה, כי אם סיפק לי חומר חדש לריקוד. יכולתי להרגיש כיצד גופי גדל והולך ומשת"גה, מרכז הכובד שלי השתנה... הדרך בה נע"תי, הצורה בה הלכתי, הצורה בה ישבתי - כל זה היה שונה. הרגשותי לגבי עצמי, כאדם, השתנו. החלשתי להתחיש זאת בריקוד. והענין להקרינו ולבצע את חוויותי כאשה, נראה בעיני כדחף טבעי וזקוק ליצירה אמנותית אישית יו"ח. מכל שידעתי והעויתי אי פעם. היית מסוגלת לבצע הכל בכוחות עצ"מך?

הופעות מחול בישראל, "סוף-סוף", היא או"מרת, הגיעה השעה להראות גם במולדת מה עשיתי שם כל השנים. ואולי, אולי ימצא גם מישהו שיהיה מעוניין שאבוא להרביץ קצת תורה גם בתלמידים-מחול בישראל. אומרים ש"אני מורה טובה מאד...". לא. לא. אמריקה לא עשתה אותה שתצנית מדי. גם לא הפכה אותה לכוכבת או לאמנית, המלווה את עצמה בהצגה שלמה. זאבה, פשוט, מנסה להחזיר לעצמה ביטחון-עצמי, שלא היה לה מעולם, בידיעה שהשקיעה כל אשר ניתן להשקיע, בעבודה מפרכת ובלימודים. את ה"חוצאות אי אפשר, וגם לא צריך, להביא מ"תחת לשולחן. באמנות - נוהגים להציגם ב"פומבי.

את רקדנית ישראלית מפורסמת ב"ארה"ב - האם הריחוק מן המקורות אי"נו יוצר אצלך פיצול-אישיות ותיסכולים? התרחקתי מן הארץ? חס וחלילה. מזה, אבל המציאות הוכיחה לי בדיוק את ההיפך. אומ"ר, שריחוק באמנות יכול רק לקרב אותך אל ה"שורשים שלך. זה נשמע מליצי, אבל לא עד שמתרחשים הדברים במציאות. הנה, תארי לך שבעוד אני, הישראלית, התימנית-במזאי מלי"מדת מחול באוניברסיטת פרינסטון (ומור"י שה תנועות, שבאו לי מסבתא-של-סבתא, עוד בטרם התחלתי ללמוד לרקוד - יושבת לה י"שראלית אחרת, גם היא ממוצא תימני באוני"ברסיטת לוס-אנג'לס ומלמדת, מחול אנתני" - בכיתות עמוסות לעייפה. ומה רוצה הגורל? שאני, שנולדתי בצפון תל-אביב ולא ראיתי שם תימנים בכלל, נפגשת לי עם מרגלית ע"ד, בניו-יורק, לפי ההזנחה, על השבון מיל"גה מיוחדת, שקיבלתי לשם כך מממשלת אר"צ-הברית, ועובדת יחד אהה על מחול לפי כוריאוגרפיה שלה - שכולו נעוץ במסורת ה"פ"נועה והפולקלור התימנים הותיקים. הנושא: "אמהות ישראל" - שרה, רבקה רחל ולאה. לא. זה לא היה קל - מרגלית קרעה לי את הגשמה במשך השבועיים וחצי שבדה אתי. אי"בל, כשניגמר הזמן הזה - זה היה כמו לצי"נוח מן האולימפוס לאדמה, לכיכך הצטערתי

והרגשתי כאילו קטענו את העבודה באמצע כשרק התחלנו להרגיש שנגענו בעבודה... כן, זה היה נפלא. אני מתכוונת לרקוד לפחות שני חלקים מן המחול המוכרס הזה, המסיק למלא ערב הופעה שלם - גם בהופעת ביש"אל. אריקוד כאן את שיה וריקבה בנוסף לכמה יצירות נוספות שייצגו גם כוריאוגרפיות ש"ע

ק"ן העותררה משנת אחר-הצהרים, אצל סבתא בתל-אביב. היום הכירה ברא"י שונה את ברכת גורדון, לאחר שבמשך חמי"שהעשר החודשים שהיא מכירה את העולם בכלל, זכתה להציג באור השמש רק מבעד לחלון דירת הוריה, שבגריניץ-וילג' בניו"יורק.

אבל - אין מקום לדאגה. קרן לא תהיה יל"דה אמריקנית, כמו שאמא שלה, זאבה כהן לא הצליחה, "להלביץ" לאחר יותר מתייסר שנים בארצות-הברית. וכמו שאמא עדיין מתנועתת ב"אחתה גזעיות שירשה מאמן - ואמה ירשה מסבתה, וסבתא באה מתימן - כך גם קרן נול"דה שאת בחובה גגית תימנית-ישראלית. מאבא, בן המשפחה יהודית אמריקנית לא ירשה את העיניים הכחולות, כי אם את הקול העמוק ו"הנמוך, העושה אימפרוביזציות על נוסאים מור"סיקליים בכל שעות היום והלילה. כי בשעה שאובה מתמחה בקצבים שונים בריקוד, מת"מחה פיטר במיקצבים אחרים, באמצעות השי"רה. הוא מתכוון להיות זמר-אופרה. ובינתיים חיים זאבה ופיטר בבית-דירות מושכר אך ורק לאמנים בגריניץ-וילג', ועוסקים למתיית ב"היבצת תורת המוסיקה והריקוד. הוא צלמ"מוסיקה בבית-ספר מיוחד לילדים מחוננים, ו"היא מרצה בחול באוניברסיטת פרינסטון ב"ניו-יורק. הכיתות של שניהם גם יחד מתפוצ"צות מעומס.

יצירה חיה

לא ייאמן - אבל את זאבה כהן לא שלחה ממשלת ישראל, ואף לא הסוכנות היהודית. חוץ מהוריה, אף אחד לא שלח אותה לשם. ובכל זאת, אחרי כחריסר שנים בארצות-הב"רית, היא שגרירה נאמנה לאמנות הישראלית. הביקורת, להן זכתה בעיתונות המיקצועית ו"בכל מדורי העיתונים, העוסקים באמנות המ"חול מרשימות ביותר. "היא יכולה לרקוד יצי"רה של כל כוריאוגרף גדול חוב, בלי לכפות עליו את אישיותה". את, כותב האחד, זאבה, אוצרת בתוכה מסורת עדינה עם טעם רב ו"הגיון אמנותי", מהלל האחר.

זאבה? זאבה באה לביקור בישראל, כדי להראות לילדים שחוק ממחולות הביאה לעולם גם יצירה חיה - בתה קרן ובהזדמנות זו, א"חרי המפגשים אירכות של יידיים, רובם מן "המשפיעים-לידות", החלטה גם להעניק שתי

בידור

שבי אותו לבור, לאטום, או למטומטם? טוב, אם הריקוד הוא בנושא אבסטרקטי, אז יפה מאד — כל אחד וכאי להוציא ממנו מה שנראה בעיניו. אך אם יהיה זה ריקוד של הריון, או ביקורת-חברתית מוגדרת, והצופה יבין את ההיפך — אני מניחה שאתפלא. האם כבר אירע שהיקדשת ריקוד לרעי-יונות, למקומות, או לעצמים שאינם דמוי-יות?

באופן מסויים, ריקוד אחד שעשיתי נקרא "שלושה נופים". הוא דן בנופים גיאוגרפיים. אבל שוב, דן בהם דרך רשמים אישיים בתוך דעתי. חלק ראשון בריקוד זה נקרא "שירי-שירים" ובוכרני העלה את ירושלים. חלק ב' הוא ההיפך מן האהבה והקשר האנושי — מיד-בר; מידבר פירושו להיות תקוע במקום אחד, בלי יכולת להתקיים. זהו מוות. חלקו האחרון של הריקוד נובע מן המידבר והתקווה לשבור את היובש ולהפחית חיים — כמוכן, מים, פר-יון, תקווה. כל זה עורר אותי למחשבה על עמק-יזרעאל, דווקא.

מה שהפחית אותי בביקורת שנכתבו על ריקוד זה, הוא תאור התנועה שלי. הם לא יכלו להבין בדיוק איזה סוג של תנועה יש לי ולמה אני נעה כשם שאני נעה, וציינו זאת כ"משהו", "שורשי", "ישראלי". זו, בלי ספק, תנועה תימנית, שירשתי מעצם מוצאי תנועה שור-שית עליה נוספו כל אותם צעדי-מחול, שחרו לדמי משפט ריקודי העם שרקדתי בבית-הספר. עובדה, שאותה שורשיות, או אדמיתות — אם אפשר לכנות כך את ביטוי-התנועה המקוריים שלי — הייתה מורגשת.

רגשות עצורים

מי אחראי למורשת המוסיקלית שלך, למיקצבים, למסורות. סיפרת שבטביבת מנוורך לא ראתי בכלל תימונים? אני חושבת, שהחחושנה לתנועה והרגישות העוה למוסיקה באו מאמא. היא תמיד שרה בהנאה כזו עצומה, מן הנשמה. וזה נידבק בי. כשאני שמעתי מוסיקה הייתי מרגישה צורך ל-הביע אותה בתנועה. זה היה צורך חזק עד כדי כאב.

היו גם מועקות אחרות, שלחצו עליך וחיפשו דרך החוצה?

כן. בהיותי בת 3 נכלא אבא בידי האנגלים. הוא היה חבר במחתרת האצ"ל. כמעט לא ראתי את פניו, כשהייתי ילדה. אמא, אבא, היא היתה עסוקה מאד. הייתה אחות-מעשה בקר פת-חולים. האמינה כל הזמן שאני לא ידעת שאבא יושב בכלא, וחשבה שצווי להסתיי-זאת ממני, ולו בגלל המחשבה שבטיחה, ש-לגבי ילדה בגיל רך "לי-כך" זו מעטסה פסיכו-לוגית לדעת, שאבא אסיר. היא לא ידעה כיצד חסברי לי, שאבא איננו נגב או פושע ואף-על-פי-כן נגור עליו מאסר. אלא שאני ידעתי זאת כל הזמן ולא הגבתי על כך. הייתי הרבה לבד, ובשבילי, הילדה בעלת עולם פרטי מגור שלה, לבדה, היה הריקוד צורת ביטוי הכרחית, אמי-צעי לפרוק את הרגשות העצורים.

אני זוכרת שעלמל הפגמי היה עמוס בא-נשים ובצעבים. היינו בתל-אביב, בבית שהיו בו כל המינים וכל הצבעים האנושיים האפש-ריים. אבות-גלויות אמיתיים. בכל קומה דיברו בשפה אחרת. היו בסביבה שחתי חול. ואנח-נו, הילדים, תמיד רצנו אל השומר, בין ער-ציר-צבאי אחד למישנה, וביקשנו אותו שיספר לנו סיפורים.

מוסיקה השפיעה עליך כסם-משכך, אם תרשי לי להזכיר לך את ימי שרותך הצ-באי, כשהיית מזוכרתו האישי של מאיר שמגר, מי שהיה אז הפרקליט הצבאי-הראשון, ובכל שעה של מנאי היית קופצת ל"גלי-צה"ל" — שהיו השכנים באותו ב-ית, בזמן ההוא, ומתענגת על כל תקליט חדש של מוסיקה קלאסית, במיוחד, וכל מוסיקה מעניינת אחרת.

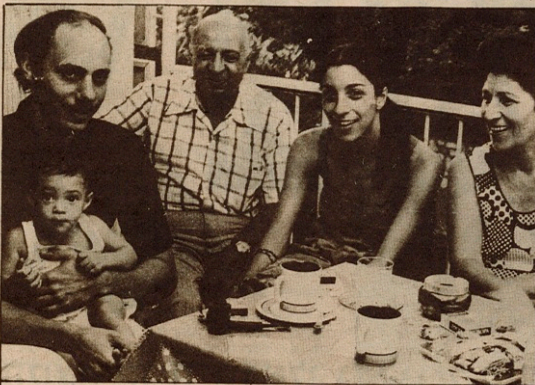
אמת, אמת. אבל מה שמעניין הוא, ש-כשמעתי מוסיקה רציתי תמיד לרקוד — ומ-עולם לא השפיעה עלי המוסיקה שארעה לני-ן? רק לרקוד. למול, יהיה לי גם מורה נה-דרת — גרטרוד קראוס — שלימדה אותי ש-הריקוד הוא התנסאות, השחרור. בקיצור, ריקוד זה כיה פנאטיסטי!

האם בין הילדות המוחזות האחרות, ש-למדו אצל גרטרוד קראוס, הרגשת את עצמך יוצאת-דופן, בעלת עתיד גדול? אני זוכרת את עצמי כמנהיגה, מצד אחד, וכשימתי נוראה, מצד אחר. אפילו בריקוד לא הייתי מן המשוייכות. לקח לי, עד גיל טש-עש-רה טוב, כשהתחלתי להאמין שאני מוכשרת (מח' פנאטיסטי 79)

רקדנית זאבה כהן

זאבה מרגימה קטע מ"ריקוד ההריון"

זאבה כהן עם משפחתה בת"א. משמאל, הבעל, פטר עם הבת קרן

מאת עדנה פינרו

האם הפגישה שלך עם ארץ זרה ותר-בות זרה לא הובילו אותך ליצירת תגובה רגשית, או אחרת, באמצעות הריקוד? או שמא לא הגיעה ההתנגשות אל הבמה? דווקא כן. אני זוכרת שעשיתי כוריאוגרפיה מסויימת בעקבות השראה שקיבלתי מאחי של בעלי. לריקוד קוראים, "שיר ענן" — ויצרתי אותו עקב רשמים עזים שהתרשמת מהבחור הצעיר הזה, שהיה היפי. מה שסיקרן אותי ל-גביו, היה הקונפליקט החזק שבין החלומות על החיים — למציאות. ההיפס מסתכלים על החיים כילדים תמימים, בעוד שהחיים אינם כאלה — והם מסרבים להסתגל. לכן בחרתי כמלוסיקה לריקוד זה משירי הביטלס — גם אלו עוררו בי תמיד מחשבות על ילדים המסרבים להתבגר. את הביקורת החברתית שהתעוררה אצלי כתוצאה מפגישתי עם בעיית ההיפס, הבעתי באמצעות בורות, העומדת במרכז היצ-רה שלי, והחברה מבקשת ממנה להתלבש ר-להתנגב בצורה מסויימת ואילו היא מסרבת.

אם איני טועה, "להסביר" ריקוד, זו אחת המשימות הקשות — ואולי גם המ-יותרות. ובכל זאת, לדעתך זה אפשרי, כמו לגבי יצירת אמנות אחרת — סרט, מחזה או שיר?

אם מצפים שריקוד יספר סיפור מסויים, עם התחלה וסוף, הרי כבר נעשתה כאן טעות. ה-ריקוד, מבחינה זו, קרוב יותר לשירה מאשר לסיפור. בניו על אסוציאציות. ריקוד לא יר-שים, אם לא יהיה בו עושר של צורות, קצ-בים, דינמיקה, וכמוכן — חומר חדש, שיצדיק את הצגת הנושא.

בואי נניח, שעליך להדריך חוג של א-נים, שמעולם לא צפה בהצגת מחול — מה תגידו לו?

הייתי מסבירה להם, שאני משתדלת להביע באמצעות תנועה רגשות או מצבים מסויימים. בשבילי אין ריקוד אבסטרקטי. אני תמיד מ-ברת על תחושות של אדם, כמו שהצירי עושה זאת בצבעים ובצורות. הייתי מסבירה להם את הקשר בין המצב הרוחני, הפסיכולוגי וכיצד מצ-דיק אותו הריקוד כחומר המבטא. ואם יבוא אדם וכירכי על התלהבות מריקודך, אני יתברך לך שהבין בדיוק את ההיפך ממה שרציתי להביע — האם תח-

רוקדת. כי זה המיקצוע שלי, הייצוג שלי כ"א דם וכאמני.

בדואי זכית לשמוע תגובות, הערכה? הסתייגות? תדהמה? סלידה?

היו תגובות שונות ומשונות, ופעמים אני עור-ררתי אותן בכונה. הייתי סקרנית לשמוע. היו שאמרו לי, שזה היה להם אינטימי מדי. את-רים אמרו בעדינות, שאינם רגילים לראות על-הבמה אשה בהריון. אני בעצמי חששת, שזה היה אישי מדי ואולי איבדתי את הפרספקטי-בה. וחוש המידה בגלל מעורבותי האישי המו-נומת. את הביקורת הנפלאה ביותר קיבלתי מאשה דווקא, שביקרה את המחול כאילו היה יצירה על כל נושא אחר שבעולם. אותה מבי-קרת כתבה, שהפרטים היו נפלאים, אבל לא הרבתי להשתמש בחלל שמסביבי...

זו באמת מה שנקרא, "מבקרת משו-ררת", אך האם לא שאלת את עצמך, עד כמה את מוכנה לחשוף את חייך הפ-רטיים על הבמה ועד כמה זו הינה אמנות לגיטימית?

כן, הרבתי לחשוב על הקשר בין האמנות לטו החיים הפרטיים. הגעתי למסקנה, שיש-נם זמנים מצבים מסויימים בחיי האישיים, שיש-אני מתאוה להגות אותם בריקוד. ולפעמים קורה, שישנם מצבים, שאני מרגישה שעלי ל-היחיים אליה בריחוק — ויש לי מספק ידע, כדי לטפל בהם מתוך אובייקטיביות ומבט כו-לני יותר.

היתה זו "לידה טבעית", "לידה נבואית" — או "לידה לא דומה ללידה"?

המפליא הוא, שעשיתי את הכוריאוגרפיה לפ-ני הלידה — ואחרי הלידה היכרתי בעובדה, שהמציאות לא דמתה לשום דבר. שתארתי לעצ-מי בדמיון. אבל חשבתי לעצמי, שגם לו הייתי יכולה לשנות משו, בעקבות הנסיון המע-שי, לא הייתי משנה בריקוד שום דבר! כיצד עבדת עם הרקדניות, שלא היו בהריון?

הייתי צריכה לעבוד עם האחת, כדי לנתק אותה מן הספונטניות המוגזמת שלה; ועם ה-אחרת, כדי להוציא אותה מהרגשת הרעיון ה-מופשט. שכן, זו שהחליפה אותי נתקלה בבע-יה הקשה ביותר. הייתי צריכה להפיק ממנה לא רק כתיבה, כי אם גם רגש והדהות — וזו הייתה הבעיה הקשה מכל האחרות.

האם ההרגשה, שגופך תופח והולך — ואינו מה שמקובל כמצב בימתי אסתטי במיוחד — לא הרגיעה אותך מלהציג את עצמך? האם לא חשבת לרנע, שמוטב להשאיר את ההריון כדעיון ולבצעו בכו-שר גופני נורמאלי?

אני חושבת, כננות, כי גוף האשה הוא יפה וצריך להציגו בכל צורתו. חשוב לפרוץ ה-חוצה מן המוסכמות הישנות, האמרות כי אשה הרה צריכה להיות ספונה בביתה. לא רק ש-ההרגשה שאני צריכה להיראות, היה לי ברור, שאני צריכה להיראות כך על הבמה, כשאני

לרקוד ער לחזר הלידה

(סוף מעמוד 57)

באמת. תמיד נהוגי לעמוד בצד ולהסתכל על הטובות. בניגוד מפתיע להרגשת הביישנות, ידעתי תמיד בדיוק למה אני רוצה להגיע. אבל חשבתי שאין לי כלים מספיקים ודי אומץ, כדי להגיע כל-כך רחוק. אז אולי משום שהשקמתי בשלבי מות וכל-כך רציתי להגיע כל-כך רחוק. כל-כך גבוה, הערפתי, במקום לנסות בעצמי. להסתכל באורחות. מי שחזר אותך מכל הכלמים האישיים שלך?

אנה סקולוב. בלי ספק, זו הייתה היא, שבתוכחה הימוני הצליחה להוציא אנשים מעורם — ואני שבאתי אליה מוכנה לזה, יצאתי מעורם — רי ברצון.

זמן קצר אחר שגילית את עצמך, כי אמר, כרקדנית בעלת תיאטרון-יחיד ויזם חוד כחצות, פגשת את בעלך פיטר. האם לא חששת לשובר את תדמיתך, להפך את הפרטיות המזוהה הדרושה לפיתוח קאריירה?

בתחילה, כשנפגשנו, לא היה לנו כמעט שום דבר במשותף. אני לא חשבת באנגלית. לא רק השפה הייתה משול, כי אם התרבות כולה, על שורשיה — בית יהודי-אמריקני, לא מסורתי, ממוצא רוסי. את ההומור שלו לא הצלחתי להבין. אבל מצאתי אצלו טוב-לב ויצא מגודר ורגיל, סבלות של ברזל, מחשבה מעמיקה והיו איכויות אינטלקטואליות מעמיקות שלא היו אצלי. לכן לא פחדתי לצאת מעורי ולקשור אותו לחיי, בעיקר כשהרגשתי יותר ויותר כי-צד אנחנו משלימים האחד את השני.

מה שכבש אותי סופית היה היחס שגילה לילדים קטנים ולאנשים זקנים. לאנשים צעירים ואנו הכרנו בערך בגיל עשרים וחמש — לקטנים. בדרך כלל, להתחסס בסבלנות לזקנים — שיד לרוץ ולהשיג עוד ועוד.

הידיעה שבנוסף לסבלנותך, הוא גם אדם מעמיק, הטיחה לי שבמחיצתו יהיו לי, תמיד חיים מעניינים. עובדו, המיד גילה הבנה לחיבת שיש מעמיק, עמיתך ולא ייחס משיעבודת מפרוץ לכל הדברים המקובלים כחיי נישואיו, לפי התקן.

כלומר? שלא נועדתי לכבס או לעשות ביי-הולומר, גם אמו לא הייתה עקרת-בית טהור. היה דוקטור להיגיון מיוחד. פיטר היפס בי, תמיד, אדם שיהיה לו מעניין להיות אמו. הוא מרגיש את עצמו די חזק, כדי לראוהו. עצמו. ואני לא מבשלת, או הוא מבשל בעצמו, ומבי של מצויין! אין דברים שנועדו, "לאשה בלבד" או "לגבר ורק לגבר".

ואין את מרגישה כל סתירה בין תבנית ענות הקאריירה לחובות החיים המשותפות פנים? סתירה — לא; הגבלות — כן. אני יודעת, שאני יכולה לעשות עד גבול מסוים באמנות — ולא יותר. כי אם אעשה יותר, זה יתנו קום בחיים הפרטיים שלי. אני שורטסת לעצמי מי גבולות באופן הכרחי ביותר. אם אני מת-כנת כסוב-הרופנית על אמרנו, אומר לו כי אופן מפורש: לא יותר מחודשים. כי אני יוד-

דעת את הרגשתי כשאני יוצאת מן המסמחה למשך חודש ימים, כדי להתגלגל בכל מיני חזי-רי בהיי-מלח ולחזור מדי ערב, אחרי החופשה, אל בין ארבעת קירות שוממים. זה ענייני של מוג אישי ולא של מין — גבר או אשה. יש גם אנשים, שמסוגלים להיות על מוודות כל החיים. לא אני, בשבילי זה מספיק לצאת אחת לכמה חודשים, עם חניה ממושכת בבית. בצורה אני יכולה להתעסק במה שאני רוצה, בצורה מלאה. היצירה מספקת אותי בצורה מקבילה להופעה בעל במה. יום-יום, לכתב לשעור-ידי-קור, להתאמן בעצמי, ללמד תלמידים — גם זה מעשיר אותי, וממיד יש לי הגנה נפשית מן הבית, מהבעל, מהחילדה. אני מרגישה עשיר-רה!

העובדה ששונים מרגישים צורך בפני-תוח קאריירה, יוצרת ביניכם גשר של הבנה-נהירות, אבל עלולה ליצור, בה בשעה, גם נגודים חריפים כשכל אחד מוטרף בי-כיוון שלו?

היום, המצב כזה: אצלי, כרקדנית-מבצעת התפתחה קאריירה למצב של סבלות. אני הי-יום הנמסעתי. במקצוע המחול גניע האמן לב-שלות בגיל צעיר יותר מאשר במיקצוע השירה לה לקראת גיל השלושים-פלוס, הרי זמר מת-חיל להתבשל היטב מעבר לשלושים וחמש, ל-כך, הקאריירה של פיטר עדיין לא הגיעה לב-גרות. אם שנינו היינו שחקנים, למשל, באותו-שלב של קאריירה, כשכל אחד מופיע בקצת א-חך של העולם, אז היה זה יכול להיות סופו של הסיפור. אבל אם יבוא יום ולפיטר תהיה קאריירה גדולה, אוכל להיעטרף איתו, כי לי כבר יש חופש אישי משלי ערב הסלו. יש לי "ספרות" שאני יכולה לקחת איתי לכל מי-קום. תיאום הומנים בקאריירות שלנו עומד ל-טובתנו.

גם הדין ולדה נחשבים כעול בעיני אמן מסוים, על אחת כמה וכמה רקדנית, החו-שעות מן העול הפיסי ונפשי גם יחד?

בכוון, בתחילה. לא פיטר ולא אני חשבנו על ילדים. כל מה שהיה חשוב בעינינו, הוא להגיע לגיל ילד, נראה בעיני כמיצא. כל החינוך, זה מאמץ ועבודת הפרך שהושקעו בי איתם אלא על מנת לעשות עוד ילד? חשבתי שעלי לה-גיע קודם למשהו ונבמה היה לי, שכל המיטעו שאספתי, עלול להתמוטט עם מיכשיל קטן, כמו-ילד, שיבוא טרם זמנו. הייתי זקוקה להגיע גם ציור-דרך רציני ברובי כאמנו, ומצד אחר גם לביסוס הנישואין, כדי להגיע למסקנה, שהינה הגיע הזמן להביא ילד. לעולם.

בה שבו, הנוגדת הרבה מהותם עורשים-של תרבות ממנה ינקת כה הרבה? אני לא בטוחה שזוהיג, במונח, היא כל-כך מבטוסט. אני גם כופרת ברעיונות הרוס-טים, שוגות נשאים צריכים להיות כוונות תאומים. כל הסיפור הזה על "לעשות הכל יחד", לעבור הכל יחד" — סתויות. זה לא עובד כך. שני אנשים הם שתי יצירות שונות. אפילו שתי צורות ביאולוגיות שונות. כל אחד צריך להיות גם חזק מספיק וגם גמיש מס-פיק כדי להתכווץ. רק כך יכול גם הקשר לה-יות כדי להספיק. זה בדיוק כמו האידיאל ברי-קוד — כדי להיות בשיא הכושר וההבעה, עדיף להיות ציורך של חזק ושיחורו. את חזקה מאד בשליטותך בגופך, ויחד עם זאת משוחררת מביחנה אינטמיטית. וכך את יכולה מבצע ניי-טראלי להיות גמישה וללכת לכל הכיוונים. רק לא לשבת עם מיסה מאולצת על הפנים. לא, את עצמי 50 שנה להתפרצות הנכונה. אני מביאה את עצמי לנייטראליות מחוללת כשאני עולה על הבמה — ואו מן הצליל הראשון, תודלת להתניע את עצמי כמו מכונת, בחילוך נמר, כי אני רוצה לאבד את הראש. קל לי יכולה להגיע מביחנה אמוניציאלית כל-כך רחוק

בלי ללכת לאיבוד!

בכוון, בתחילה. לא פיטר ולא אני חשבנו על ילדים. כל מה שהיה חשוב בעינינו, הוא להגיע לגיל ילד, נראה בעיני כמיצא. כל החינוך, זה מאמץ ועבודת הפרך שהושקעו בי איתם אלא על מנת לעשות עוד ילד? חשבתי שעלי לה-גיע קודם למשהו ונבמה היה לי, שכל המיטעו שאספתי, עלול להתמוטט עם מיכשיל קטן, כמו-ילד, שיבוא טרם זמנו. הייתי זקוקה להגיע גם ציור-דרך רציני ברובי כאמנו, ומצד אחר גם לביסוס הנישואין, כדי להגיע למסקנה, שהינה הגיע הזמן להביא ילד. לעולם.

בה שבו, הנוגדת הרבה מהותם עורשים-של תרבות ממנה ינקת כה הרבה? אני לא בטוחה שזוהיג, במונח, היא כל-כך מבטוסט. אני גם כופרת ברעיונות הרוס-טים, שוגות נשאים צריכים להיות כוונות תאומים. כל הסיפור הזה על "לעשות הכל יחד", לעבור הכל יחד" — סתויות. זה לא עובד כך. שני אנשים הם שתי יצירות שונות. אפילו שתי צורות ביאולוגיות שונות. כל אחד צריך להיות גם חזק מספיק וגם גמיש מס-פיק כדי להתכווץ. רק כך יכול גם הקשר לה-יות כדי להספיק. זה בדיוק כמו האידיאל ברי-קוד — כדי להיות בשיא הכושר וההבעה, עדיף להיות ציורך של חזק ושיחורו. את חזקה מאד בשליטותך בגופך, ויחד עם זאת משוחררת מביחנה אינטמיטית. וכך את יכולה מבצע ניי-טראלי להיות גמישה וללכת לכל הכיוונים. רק לא לשבת עם מיסה מאולצת על הפנים. לא, את עצמי 50 שנה להתפרצות הנכונה. אני מביאה את עצמי לנייטראליות מחוללת כשאני עולה על הבמה — ואו מן הצליל הראשון, תודלת להתניע את עצמי כמו מכונת, בחילוך נמר, כי אני רוצה לאבד את הראש. קל לי יכולה להגיע מביחנה אמוניציאלית כל-כך רחוק